

în obiectele prescrise pentru școala poporală, fără ca susținătorul unei astfel de școli să fie comunitate bisericească (confesională) ori politică, ori apoi asociație sau reuniune politică, formată în scopuri școlare, și prevăzută cu statute aprobate, sau fără ca persoana particulară, care susține o astfel de școală să fi primit autorizație, conform §§ lor 16--20 din art de lege XXXVIII din 1868.

Ca școală clandestină e considerată mai departe și școala de religie, care nu e pusă sub supravegherea respectivei comunități bisericești, care nu dispune de localități speciale, destinate acestui scop și corăspunzătoare cerințelor sanitare, al cărei învățător nu e cetățean de stat ungar, și în care afară de religie, pentru care se pot întrebuița la zi cel mult două ore, se dă instrucție și în alte obiecte de studiu. Școala specială de religie o pot cerceta peste tot numai copiii sub opt ani. Competentul prim-pretor (în orașe cu magistrat separat și cu municipiu primarul), are să închidă școala clandestină, în urma unei cercetări prealabile, și are să îndrume elevii să cerceteze o școală corespunzătoare.

§. 8. Părinții, epitropii, stăpânii, cari nu dau copiii aflători sub paza lor la școala de zi poporală elementară, ori la cursul de repetiție, au să fie admoniați în scris din partea primăriei, și dacă aceasta nu duce la rezultat, vor fi pedepsiți, întâia dată cu o coroană, a doua-ori cu două coroane.

§. 9. Părinții, epitropii, stăpânii, cari nu dau copiii aflători sub paza lor la școala de zi elementară poporală ori la cursul de repetiție nici după aplicarea de două-ori a amondei amintite în §-ul 8, cum și aceia, cari fi trimit la o școală clandestină, comit act de transgresiune și vin pedepsiți în bani până la suma de 60 coroane.

Transgresiune comite și vine pedepsit în bani cu o sumă de la 20 până la 100 coroane, cel-ce înființează școală clandestină, o susține, ori instruează în ea.

§. 10. Cazurile de transgresiune, specificate în §§. 9 și 91, cad în competența autorităților administrative. (§§-ii 13--16 din art. de lege XX, anul 1901). Transgresiunile din alineea primă și a doua a §-lui 9 pot fi arătate în comunele mari și mici și primarului comunal, în care cas vin aplicate dispozițiunile §-lui 14 din art. de lege XX, anul 1901. Autoritatea e îndreptățită să schimbe pedeapsă în bani, dacă e neincasabilă, astfel, ca ea să fie prefăcută, în loc de închisoare, în muncă publică. În cazul acesta în loc de o zi închisoare, este a se dicta o zi muncă publică. Dacă condamnatul nu face lucrarea, ce i-s'a dictat în 24 de ore după ce a fost provocat să o facă este a se aplica întemnițarea. Întru cât condamnatul nu a făcut întreaga lucrare ce i-s'a fost dictat, întemnițarea are să fie aplicată numai în măsură proporționată.

Capitulul II

Despre cele două membre ale școlii elementare poporale

§. 11. Școala elementară poporală e compusă din două membre, legate de oaltă în mod organic: din *cursul zilnic*, care durează șese ani, și din *cursul de repetiție*, care ține trei ani.

§. 12. În cursul zilnic de șese ani al școlii elementare poporale instrucția se face în școlile poporale de ori-ce caracter, în comune mari și mici, an de an cel puțin în curs de opt luni, în orașe în curs cel puțin de nouă luni.

În comune cu mai multe școli poporale anul școlar are să se înceapă în acelaș timp în toate. În astfel de

comune începerea anului școlar o stabilește primăria comunală, în înțelegere cu autoritatea școlară locală. În cas că s'ar ivi divergențe de păreri decide comisiunea administrativă.

În comunele cari se ocupă cu agricultura, autoritatea școlară locală poate să reguleze instrucția, în înțelegere cu primăria comunală, astfel, ca instrucția copiilor trecuți de zece ani să se facă numai în orele de dimineața, ori în două zile din săptămână.

§. 13. În școlile elementare poporale, fără deosebire de caracter (§§-ii 9 și 10 din art. de lege XXXVIII anul 1868), sunt a se propune următoarele obiecte: Religionea și morala; limba magiară; aritmetica (compusul și geometria); exerciții practice; geografia Ungarică și elementele geografiei universale; istoria Ungariei și în legătură cu ea cele mai însemnate evenimente din istoria universală; drepturile și datorințele cetățenești; istoria naturală; fizica; cântarea; desennul; lucrul de mână; agronomia, grădinăritul și economia de casă; gimnastica, cu considerare la exercițiul militar, și în școlile cu limbă de propunere nemagiară, respectiva limbă din patrie.

§. 14. În școlile elementare poporale de stat sunt a se preda toate obiectele în limba magiară, în localitățile școlii, în formă publică. La instrucția în religie și morală poate fi însă întrebuițată la cerea superiorității bisericești respective, pe lângă limba de propunere magiară, și *limba maternă a elevului* ca limba de propunere.

Limba de propunere pentru cursul zilnic la școlile elementare poporale, cari nu sunt ale statului, o stabilește susținătorul școlii. Dacă însă într'o școală elementară poporală cu limbă de propunere nemagiară limba maternă a cel puțin 20 la sută din totalitatea elevilor înscriși e cea magiară, ori dacă dintre toți elevii cel puțin 20 se declară a fi de limbă maternă magiară, este a se întrebuița și *limba magiară ca limbă de propunere*.

Dacă susținătorul școlii voește să schimbe limba de propunere stabilită, are să ceară încuviințarea ministrului de culte și instrucțiune.

În cursul de repetiție al tuturor școlilor elementare poporale *limba de propunere e exclusiv cea magiară*.

În cursul zilnic al școlilor elementare poporale cu limbă de propunere magiară și cu elevi, cari nu vorbesc ungurește, susținătorii școlii îngrijesc, după putință, de instruirea copilului în limba sa maternă.

§. 15. Dispozițiunea §-lui 4 din legea despre instruirea obligatoare a limbei magiare art. XVIII, 1879, este să fie realizată în toate școlile elementare poporale, în cari limba de propunere nu e cea magiară, în așa măsură, ca elevii de limbă maternă nemagiară să-și însușească limba magiară în cei șese ani ai cercetării zilnice a școlii elementare poporale atât de bine, ca corespunzător raporturilor lor de viață să-și poată exprima ungurește gândirile, să poată ceti, scrie și socoti fluent ungurește.

§. 16. Planul de învățământ cu privire la instruirea în limba magiară îl stabilește ministrul de culte și instrucțiune. Acest plan de învățământ, împreună cu numărul oarelor stabilite pentru fie-care săptămână, au să l pună în executare toate școlile elementare poporale, fără deosebire de caracter.

§. 17. Planul de învățământ pentru școlile susținute din partea statului ori a comunei, îl stabilește ministrul de culte și instrucțiune. La școlile elementare poporale susținute de confesiuni, stabilește respectiva superioritate confesională ținta finală, care

are să fie atinsă în obiectele obligate, înșirate în §-ul 13 al acestei legi, atât în cursul zilnic, cât și în cursul de repetiție, mai departe măsura cunoștințelor în cari vin instruiți elevii, sistemul de predare, planul de învățământ, și manualele ce sunt a se folosi, astfel, ca instrucția dată în școala poporală confesională să nu stea mai pe jos de cât aceea pe care ministrul de instrucție o stabilește pentru școlile populare elementare susținute de stat, de comună, de societăți ori particulari. Autoritatea supremă confesională are să înainteze planul întâiu ministrului de culte și instrucțiune spre aprobare.

§. 18. În școlile elementare populare cu caracter neconfesional pot fi întrebuințate numai manuale și recuise de școală aprobate din partea ministrului de culte și instrucțiune.

Ministrul de culte și instrucțiune publică va cere dela autoritatea supremă confesională, ca să-i prezenteze manualele și recuisele de școală întrebuințate în școlile populare confesionale, și le-va judeca din punctul de vedere, dacă nu sunt în ele teze contrare statului și legilor, ori de acelea, cari pot să stârnească în elev ură față de patria magiară și față de alți membri ai națiunii.

Dacă un manual, îndreptar, ori recvisit de școală, întrebuințat în școala poporală, socotite fiind aci și opurile din bibliotecile școlare ori ale tinerimei, — conține astfel de învățături, ministrul de culte și instrucțiune îi oprește întrebuințarea.

Întrebuințarea, ori dispunerea de a fi întrebuințat un astfel de manual ori îndreptar oprit, va fi pedepsită pe cale disciplinară și penală (§ 49 punct b, § 38 din art. de lege XL 1879).

§. 19. În fie-care sală de învățământ dela școala elementară poporală pot să fie primiți numai atâția elevi câți sala poate să primească, după normele stabilite în §§-ii 27 și 28 din art. de lege XXXVIII, anul 1868. Un învățător însă de regulă nu poate să dea instrucție la mai mult de 80 elevi zilnici (dela 6 până la 12 ani).

Unde numărul elevilor trece peste 80, respective peste spațiul legal pe care îl are sala de învățământ (un metru patrat pentru fie-care elev) iar susținătorul școlii, în urma raporturilor materiale nu e în stare să înființeze clase noi pentru acești elevi, — ministrul de culte și instrucțiune poate să dea concesiune provisorie, ca în astfel de caz instrucția să se facă într-o singură clasă și pentru un număr mai mare de elevi, dacă în comună nu se află o școală de alt caracter în care numărul escedent de elevi ar putea să fie primit, pe baza §-lui 27 din art. de lege XXXVIII, anul 1868.

Toți părinții, episcopii, au să plătească taxe de primire și didactru numai pentru susținerea școlii pe care o cercetează zilnic copiii lor. (Va urma)

Arămânii și biserica lor

Mărti, săptămâna trecută, s'a deschis în București, sesiunea de toamnă a sântului sinod al bisericii autocefale ortodoxe din România.

La ordinea zilei a fost pusă, între altele, o chestie, care a provocat declarațiuni de mare însemnătate pentru biserica ortodoxă română din Macedonia, declarațiuni făcute din partea domnului prim-ministru al României *D. A. Sturdza*.

Cum se știe, în primăvara anului acestuia fostul metropolit-primat al României, *Ghenadie*, umblase prin Macedonia, ținând servii dumnezeesc și predici în mai multe biserici de ale Arămânilor. Patriarhul din Constantinopol s'a plâns pentru aceasta la sântul sinod al bisericii ortodoxe române, cerând pedepsirea fostului Metropolit.

Sinodul a pertractat scrisoarea de protestare a patriarhului încă în sesiunea de primăvară, răspunzând, că metropolitul *Ghenadie* a făcut vizita în Macedonia din propria sa inițiativă, fără a fi fost trimis acolo, nici din partea sinodului, nici din partea guvernului român, iar pedepsit nu poate fi, pentru-că fostul metropolit se află într-o situație privilegiată.

S'a folosit apoi de acest prilej sântul Sinod pentru a pune o vorbă bună și el în favorul Arămânilor din Macedonia, și a scris patriarhului, că ar face bine, dacă *ar lăsa pe Arămâni să se roage în bisericile lor în limba lor națională*.

La această dorință a sântului sinod a venit apoi răspuns dela patriarhul, și răspunsul s'a cetit în ședința de Mărti a sântului sinod. Patriarhul zice, că *nu este treaba sântului sinod al României să se amestece în afaceri peste cari el, patriarhul singur este stăpân*, și că el, patriarhul, *lucrează în chestia Arămânilor așa cum îi dictează interesele bisericii*.

Sigur, că la o astfel de scrisoare, sântul sinod ar fi dat un răspuns potrivit, dacă d-l prim-ministru *Sturdza* nu luă numai decât cuvântul pentru a stabili adevărata ființă a chestiei macedo-române. A spus d-l prim-ministru, că luptele care se dau în Macedonia între naționalități sunt de caracter curat politic, și de aceea ar fi bine, ca biserica să nu se amestece în ele, pentru-că guvernul român speră, că *va putea duce el singur lucrurile la bun sfârșit*. A spus apoi d-l *Sturdza*, că cererile Arămânilor sunt sprijinite la Poartă de către toate puterile mari europene, și astfel patriarhul în cele din urmă *va trebui să cedeze*.

Sântul sinod, luând cu plăcere act despre declarațiunile d-lui prim-ministru *Sturdza*, a lăsat să rămână scrisoarea din urmă a patriarhului dela Constantinopol fără răspuns, și a luat hotărâre, să trimită un avertisment fostului metropolit *Ghenadie*, de a nu se mai duce prin Macedonia, tocmai în interesul Arămânilor, al căror bine îl dorește și vrea și fostul metropolit.

După Tel. Rom.

Europa Sudică

Lecție din Geografie pentru clasa V. de Petru Buzera

(Continuare)

Dacă dela mare ne suim mai sus spre munți, dăm peste maslini și castani nobili. Tufele de oleandri aci sunt arbori puternici. Nici finicii nu lipsesc de pe această coastă fermecătoare. Umi ajung și înălțimea de 25 m. — Pe Riviera zac o mulțime de localități,

pe cari le cercetează bolnavii căutând însănătoşare (d. e. oraşelul San Remo).

Aprofundare materială.

De ce tocmai pe Riviera e flora atât de minunată? (Munţii înalţi închid intrarea vânturilor turbate de nord. — Marea moderează căldura cea mare, ce o aduc vânturile de sud din pustiiile Africii).

3. Şesul Campaniei. Aci e o primăvară vecinică. Luni de-a rândul cerul e așa de senin și albastru, cum pe la noi numai în cea mai frumoasă zi de primăvară se poate vedea. De aceea aflăm aci livezi pururea verzi, și ținuturi mari acoperite de grâne pompoase și cucuruz frumos.

Aci — în adierile line ale zefirului — smochinii își leagănă frunzele lor late și lămâii frunzele lor verzi închise. Aci prosperează laurii, rodii (merii de granat), pânea sântului Ioan și vin escelent.¹ Nici unde nu e așa, ca aici. Chiar și în Februarie putem vedea în Neapolea pe neguțătorii cari merg în oraș să vindă mărfurile lor, zăcând și durmindu-și somnul lor de ameazi.

B. Italia posedea orașe cu o poziție admirabilă, cari au edificii pompoase și viață particulară. Acestea aparțin:

1. Orașul **Milan** sau **Mediolan**. (491,000 loc.) Se află — după cum putem vedea de pe hartă — în șesul Lombardiei între Ticino și Adda, și e împreună cu amândouă fluviile acestea prin canale. Împrejurul vechiului oraș se întind câmpii fructifere, ear din spre nord se văd lucind vârfulurile acoperite de neaună ale Alpilor. Cea mai mare podoabă a orașului e biserica s. Ambrozie. Aceasta e una dintre cele mai mărețe edificii de pe pământ. Deja esteriorul provoacă admirare și venerație, căci întreaga casă a Domnului dela fundament până la cel mai de sus vârf, e din marmoră albă, și mai mult decât 100 de turnuri și multe mii de coloane împodobesc coperișul și păreții. Dar și mai impunător este interiorul catedralei. Pe 52 coloane octogonale zace cerimea boltită. Jocul de colorii al razelor solare, cari intră prin ferestrele înalte provăzute cu sticle colorate, luminează tainic număroasele picturi, statue, ce împodobesc internul catedralei, și altarul principal. Cu adevărat, o inimă de peatră trebuie să aibe în pieptul său, cel ce poate trece indiferent și nesimțitor prin acest templu sânt al Domnului.

2. Orașul **Genua** (235,000 loc.) zace lângă magnificul golf de Genua, și e centrul Rivierei, al aceluia colț de rain, ce l-am descris mai înainte. Mii de corăbii se străcură pe aci în decursul anului. Mii de călători, din toate părțile Europei, petrec aci în decursul anului și admiră bisericile pompoase cu pictura lor prețioasă, palatele splendide cu coloanele lor de marmoră, balustradele de bronz și porțile lucrăte artistice, și plini de însuflețire privesc monumentul

de marmoră al lui Columb, care odinioară s'a născut în Genua.

3. Orașul **Florența** (206,000 loc.) E așezat într-o vale bogată în flori (Florența=orașul florilor). Păduri de olivi și vii împodobesc ținutul, și vile drăgălașe se înalță pe fiecare redicătură. Patru poduri frumoase conduc peste Arno. Pe unul din ele se află o mulțime de case mici și prăvălioare, și pentru comunicația oamenilor rămâne numai o stradă strămtă². Piațele sunt încunjurate de palate colosale și sunt împodobite cu statue frumoase și cu fântâni săritoare sgomotoase. Unele din aceste palate sunt zidite în formă de castele; ele sunt făcute din petri puternice în formă de pătrat; abia la o înălțime oarecare dela pământ e primul rând de ferestri; o poartă puternică conduce în curtea încunjurată de coloane, unde se află o mulțime de bănci pentru odihnă. — Nu mai puțin decât 170 de biserici împodobesc orașul. Cele mai multe dintre ele au coridoare boltite în cari se află petri de mormânt din vechime și picturi prețioase.

4. Orașul **Neapolea**³ (564,000 loc.) zace pe țărmul nordic al sinului de Neapolea, în apropierea Vezuviului. Se coboară de pe coastă în formă de terase. Finicii își leagănă frunzele pe țerm. Tufișuri de laur și de mirt, pini și chiparoși împodobesc redicăturile mai mici. Casele aproape toate, au acoperiș plan și nu au numai grădini mari cu flori, lămâi și cu tufișuri de mirt, ci și multă viață de vie, al cărei buciom a crescut din pământ. Înaintea orașului se află și o mulțime de parcuri pompoase, în cari printre plantele pururea verzi și printre florile mirositoare se redică statue de marmoră și fântâni săritoare își aruncă în sus razele lor de apă.

Minunată și particulară e viața de pe stradele principale ale Neapolei. Două șiruri, rar întrerupte, de ecuipage și birje împedecă și strimtoarează pe cei ce umbliă pe jos și o parte din caii, catarii și azinii cari aduc poame și legume în oraș, silindu-i a merge de-a dreapta și de-a stânga pe lângă case. Dar nici aci nu află destul loc pentru mișcare, pentru că nu numai vizitatorii cafenelor — cari în Neapolea sunt nenumărați — șed afară pe stradă pentru aerul curat și proaspăt, ci și tot felul de măestri, croitori, pantofari, lăcătari, șelari, nu lucră în case, ci dinaintea caselor lor, și numai dinaintea razelor ferbinți ale soarelui dela ameazi sau dinaintea vr'unui vânt aspru de nord se retrag. Și schimbătorii de bani și vinzătorii își așază mesele lor pe stradă. Ici se pregătesc *macaroane* (tăeței italieni de formă cilindrică, în care mai intră migdale și zahăr), mâncarea favorită a Italianilor, dincolo se prăjesc castane. Dincoace putem cumpăra apă cu gheață sau limonadă pentru stămpărarea setei, dincolo putem căpăta pui fripți în oleu. În umbra caselor, pe treptele bisericilor, la ușile

¹ *Ponte vecchio*=podul (puntea) vechiu.

² Să se folosească din icoanele de intuiție ale lui Lehmann Geogr. Charakterbilder, Nr. 15: Neapolea cu Vezuviul.

¹ *Lacrime Christi*, vin tămăios cules din viile dela poalele Vesuviului.

palatelor și pe petrele din colțurile stradelor, pretutindena stau trântiți și dorm *Lazzaroni*, cei mai săraci oameni din Neapolea. Din o cămașă toată sfârticată și din niște pantaloni murdari constă întreaga lor îmbrăcăminte. Capul, pieptul și picioarele sunt goale. Foamea și-o stămpără ușor cu macaroane ori cu lubenițe. Bani necesari spre acest scop, îi câștigă din cerșit sau ca curieri.

5. Orașul **Roma**,⁵ (463.000 loc.) Capitala Italiei zace lângă cursul inferior al Tibrului într-o câmpie întinsă și monotonă. În decursul anului e cercetată de mii și mii de călători. Încipuiți-vă, că și noi am călători peste Triest și Florența (arată!) și am merge la pomposul oraș și am trece pe stradele lui într-o dimineată de Februarie. Soarele trimite razele sale calde asupra orașului. Mugurii smochinilor se pârlesc la lumina soarelui și încep a străluci și a se umflă. Pe gardul grădinilor se cațără iazminul cu florile sale albe și mirositoare, și iedera cu frunzele ei late. Din însăși grădinele se ivesc roze de culoare purpurie și pare că ne-ar zice: „Bucurați-vă! La voi acasă gheață și neaună acoper pământul, nici o pasere nu cântă, nici un fluturaș nu zboară peste floricele. Aici însă e primăvară și bucurie!“ — Noi percurgem încet stradele orașului. Acuș vedem o vilă frumoasă, acuș un monument artistic, acuș o fântână împodobită. De odată însă stăm în loc plini de admirare. Înaintea noastră stă cea mai măreață și cea mai vererabilă biserică de pe pământ; *biserica sântului Petru*. Ea e așezată pe o piață încunjurată de galerii deschise, sprijinite de coloane și arcade; pe piață două fântâni săritoare aruncă puternicii stâlpi de apă. Trepte late de marmoră ne conduc în sus spre intrare. Noi pășim pe ele și intrăm în mărețul edificiu. În mijloc stă altarul principal. Deasupra lui, pe 4 stâlpi puternici se razimă cupola puternică și aurită, care formează acoperișul bisericii și se ridică până la o înălțime de 130 m. (Cupola ei deci e atât de înaltă, încât am putea așeză biserica noastră de aici cu tot cu turn în biserica sântului Petru, fără ca vârful turnului să atingă cupola). Sub altarul principal, la care în sărbătorile cele mari însuși papa liturgisează, se află o capelă, în carea se odihnesc moaștele sântului apostol Petru. Această capelă este iluminată de 112 candelă, cari zi și noapte ard aci neînterupt, și numai în Vinerea neagră se sting. — După ce am privit de ajuns internul bisericii, ne suim pe sute de trepte, sus în cupolă, ca să ne delectăm în priveștiștea ce ni se oferă de aci. Ce vom vedea? (Mii de case, — riul Tibru cu podurile lui, — câmpia arsă de soare și pustie, — lanțuri de munți la nord și la est, — marea la sud și la vest.) După ce ne-am desfătă ochii din destul, ne coborim din înălțimea uriașă earăș jos și continuăm plimbarea noastră prin oraș. Indată vis-a-vis de biserica s. Petru aflăm earăș un edificiu renumit în întreaga lume:

⁵ Intemeetorul: Romulus.

⁶ Mai maiestoasă ni se prezintă piața sântului Petru cu colonadele sale, cu obeliscul, cu fântânile săritoare bogate în apă și cu biserica, în timpul nopții, când luna iluminează toate aceste obiecte. Razele de apă de culoare argintie strălucesc și schinteează. Totul tace, numai apa ce sare fără încetare întrepru liniștea nopții.

Vaticanul. Vaticanul, propriu-zis nu e un palat, ci un oraș mic. El cuprinde 22 de curți, 200 de trepte și peste 4000 de odăi. Cea mai mare parte din aceste odăi e împodobită cu obiecte de artă mărețe, cu statue și picturi, altele earăș conțin renumita bibliotecă, care constă din peste 64000 tomuri și din un număr mare de manuscrite din timpurile vechi. Mai vărtos sunt cercetate și admirate odăile pe cari marele pictor Rafael le-a împodobit cu picturile sale. — În Vatican trăește în liniște, retras de lume, papa, care numai foarte rar se arată lumii în podoaba sa; și când o face aceasta, poartă o coroană întreită (tiara), ear pe umeri o mantie de purpură, apoi domni mari îmbrăcați în haine pompoase și soldați înarmați îi gardază.

Noi călătorim mai departe și vom cercetă trei locuri, cari ne duc cu gândul la vremuri de mult apuse.

(Va urma)

Varietăți

Mulțămită publică. În urma apelului publicat în nr. 40 al Foi Diecezane, Prea Stimatul Domn Dr. Ioan Cornoiu, profesor universitar în București, a trimis 20 cor. pentru zidirea santei biserici din Valea Godinova, iar subserisului 10 cor. și opul „Cuvintele sfinților bătrâni din pustia Egiptului“ în preț de 20 cor. Tot în favorul zidirii numitei biserici comitetul parohial din Văsiova prin influința Sântiei Sale părintelului Coriolan Zuiac au votat din vesteria s. biserici 300 cor. — Fie primite înaintea lui Dumnezeu aceste frumoase contribuiri. Valea Godinova în 8 Octomvrie 1904, *Macarie Gușcă*, ierodiacon.

Dare de samă. Tot pentru zidinda capelă la locul de perigrinaj „Peatra scrisă“ am mai colectat dela următorii: *VI. în Lugoj*: Biserica ort. rom., „Lugojana“ câte 10 cor.; Dr. G. Popoviciu protopresbiter, M. Besan notar public reg. câte 5 cor.; Cornelia Brediceanu, Dr. Nicolae Petroviciu, Iorga Burencia, Blaj Sofi, Constantin Lazar câte 4 cor.; Dr. Marcu Iuliana, Dr. Avramescu, Coriolan Bredicean, Constantin Grozavescu, Ioan Stanescu câte 3 cor.; Nicolae Bireescu paroh, Dr. G. Dobrin, S. Iorga, Dr. Marcu Pompeiu, Elena Rusalin, Maria Darabantî Constantin Bogdan, Helena Franțiu, Lucreția Popetî, Jurca contabil, Stefan Dragomir, Ioan Farcaș, Maria Iorga Burencia, Dr. Maier Petru, Persida Belu, Lucreția Ruji, Dr. Ciupe, Dr. C. Jurca, Dr. Galiciu, Harambașa, Nicolae Proștean, Dr. Deutsch Mór, Ioan Biruescu preot Surducul mare, Iuliana Iovescu, Ios. H. Barbu, Coriolan Bireescu, Dr. Iacob Major, Iulius Csontos, Pera Pastilla câte 2 cor.; Constantin Giura, Nicolae Ion, Persida Ignea, Eugenia Gurgut, Nicolae Belu, Popescu, N. N., A. Onae, G. Joandrea, Sofia H. Florescu, Francisc Hoban, Ion Foale, Traian G. Răcz, Ioan Crăciun, Leonel Lupea, T. Gașpar

Hezeriș, câte 1 cor.; Vasile Iacob 80 fil.; George Crista 40 fileri, preste tot în Lugoj 139 cor. 20 fileri, VII. în Cornia: Iacob Nemeș 4 cor.; Grigorie Calțun 2 cor.; Nicolae Aron, Nicon Grozuța, Meilă Sêrbu câte 1 cor. Ion Lalescu 60 fil., Maria Lalescu 40 fileri, preste tot în Cornia: 10 coroane. VIII. Cuptoarea: Ioan Trailoviciu preot 2 cor.; Ilie Juca, Simioana Juca câte 1 cor.; Trifon Adamescu inv. 50 fil., Stefan Jurăscu Crușoveț 40 fil.; Const. Radulescu 20 fileri, preste tot în Cuptoarea: 5 coroane 10 fileri. *Ilie Pepa*, parohul Armenișului.

Societatea „Petru Maior“ din Budapesta s'a constituit pe anul 1904,5 astfel: president; Ioan Cristian st. în med. Vicepresident: Traian German, abs. de teol. st. în filos. Secretar: Leo Bohățel, stud. techn. Cassar: Mihaiu Șerban, stud. în filos. Controlor: Daniil Vasu, stud. în drept. Notari: Ioan Filipoiuc, stud. în drept, Ioan Nenciu, stud. în med. Bibliotecar: Petru Groza, stud. în drept. Vicebibliotecar: Vas. Cucu, stud. în drept. Econom: Adam Iancu, stud. în med. Comisia literară: president: Ioan Montani, stud. în drept., referent: Pompil Nistor, stud. în med., Traian German, abs. în drept., Vas. Stanciu, stud. în filos. Ioan Tibil., stud. în drept. Vasile Vlaicu, stud. în fil. Comisia supraveghetoare: Vasile Neguț, stud. în filos. Traian Ianca, stud. în med. veter., Samson Crisciu, stud. în filos.

Bibliografie

Istoria naturală cu referință la Hygienă manual didactic pentru școalele primare de *Ioan Tuducescu*, învățător în Lipova. Cuprinde: Împărăția animalelor (zoologia), împărăția plantelor (botanica) și împărăția mineralelor (mineralogia.) Ediția VIII. Cu ortografia „Academiei Române.“ Prețul unui exemplar 20 cr. (40 bani). Arad, 1904. În tipografia lui Leopold Réthy și fiu. 15582.

Tipuri din Istoria Ungariei manual de învățătură pentru școalele primare de *Ioan Tuducescu*, învățător în Lipova. Ediția IV. cu ortografia „Academiei Române.“ Prețul 20 cr. (40 bani). Arad, 1904. În tipografia lui Leopold Réthy și fiu. 15582.

Gonan Doule Duett. Roman tradus de *Dr. Victor Onișor.* Bistrița, tipografia G. Matheiu 1905. Prețul 1 cor. 60 bani. Se vinde în Bistrița și la librăria Petru Simtion în Araa.

Manual de limba germână întocmit de *Dr. Constantin Lacea* profesor. Partea I. și II. Editura Librării Ciurcu, Brașov 1904.

„Istoria universală pentru clasele superioare ale școlilor medii“, de *Ioan Petrovici*, profesor gimnasial Volumul I. Evul vechiu. Editura librăriei Ciurcu Brașov. 8°, pag. 212. Prețul 2 coroane.

*

Noul Abecedar de *Dr. Petru Șpan.* Prețul 40 fil, Sibiu, Tiparul tipografiei arhidiecezane. 1904.

Călăuza Noului Abecedar de *Dr. Petru Șpan.* Sibiu. Tiparul tipografiei arhidiecezane 1904.

Licitațiune minuendă

Pe baza decisului Venerabilului Consistor diecezan ddo 5 Octomvrie a. c. Nr. 3469 B. ex. 1904, se escrie licitațiune minuendă pentru zidirea bisericii înființândei mănăstiri dela izvorul din **Valea Godinova**, protopresbiteratul Bocșa-montană, cu prețul de exclamare 5957 cor. 45 fil., fără materialul de peatră și cărămidă arsă, care îl dă epitropia.

Reflectanții vor depune ca vadiu 10% din prețul de exclamare înainte de licitațiune.

Planul și specificațiunea de spese și măsuri se pot vedea la oficiul protopresbiterat gr. or. rom. al tractului Bocșa-montană.

Licitațiunea se va ținea în 31 Octomvrie st. v. 1904 în cancelăria protopresbiterală la 11 oare a. m.

Valea-Godinova în 7 Octomvrie st. v. 1904.

Epitropia înființândei mănăstiri din Valea-Godinova

Petru Ieremia

Costa Stancoviciu

George Drăgălina

3—3 [59]

În conțelegere cu mine: *Maksim Popoviciu* protopresbiter.

Concurse

Conform ordinațiunii Ven. Consistor diecezan ddo 30 Septemvrie Nr. 2879 B. ex 1904 se escrie din oficiu concurs de nou pentru ocuparea postului de preot la parohia de clasa I. din **Mircovăț**, protopresbiteratul Bisericii-albe cu termen de recurgere de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană“,

Emolumentele sunt:

1. Una sesiune parohială de 32 jug pământ arător, după care alesul preot are a suportă sarcinile publice.

2. Un intravilan fără casă parohială și

3. Stola uzuată.

Doritorii de a ocupa această parohie au a-și subșterne recursele lor Prea On. Oficiu protopresbiterat în Iam fiind a-tresate comit. paroh. din Mircovăț. Recurenții au a se prezenta în vre-o sârbatoare în sânta biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și oratorie, dar numai cu prealabila încuviințare a P. On. Domn protopresbiter tractual, însă nici de cum în ziua de alege-re.

Se observă, că : la caz dacă n'ar compete indivizi cu cvalificațiune pentru parohii de clasa primă, se admit și cei cu cvalificațiune pentru parohii de clasa a doua.

Iam la 6 Octomvrie 1904

3—3 [58]

Filip Adam
protopresbiter.

Pe baza ordinațiunei Ven. Consistor ddtto 22 Martie 1604 Nr. 4432 B. ex 1903 se escrie concurs pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. I din comuna **Ramna**, protopresbiteratul Bocșa-montană, cu termen de recurgere de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diezană”.

Emolumentele sunt :

1. 2 sesiuni parohiale.
2. Birul și stola uzuată.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-și subștearnă petițiunile instruate conform Statutului organic și regulamentului pentru parohii P. On. Oficiu protopresbiteral în Bocșa-montană, adresate comitetului parohial din Ramna.

Recurenții sunt poftiți a se prezenta în vro Duminecă sau sărbătoare în s. biserică cu știrea P. On. D. Protopresbiter spre a-și arăta desteritatea în oratorie și cântarea bisericească.

Ramna din ședința comitetului parohial, ținută în 10/23 Octomvrie 1904.

1—3 [61]

Romul Ancușa
not. com. par.

În conțelegere cu mine : *Maxim Popovicium* protopresbiter.

Pentru întregirea postului de învățător la școala confesională gr. ort. română din **Brazova**, protopresbiteratul Făget, se escrie concurs cu termen de 30 de zile de recurgere dela prima publicare pe lângă următoarele emolumente :

1. Salarul învățătoresc 600 cor.
2. Conferința învățătorescă 6 cor.
3. Scripturistica învățătorului 6 cor.
4. 10 metri de lemne pe sama învățătorului, și 10 metri pentru sala de învățământ, care comuna are a le cumpăra, și a le aduce gratuit în curtea școlii.
5. Cvartir liber, grajd, cămară, precum și grădină de legumi de $\frac{1}{2}$ juger.
6. Două jugere de pământ arător, pentru care are a solvi învățătorul sf. biserici 30 cor. și care pământ aduce un venit minimum 80—100 cor. (Darea reg. după pământ o solvește st. biserică).

Alesul învățător este îndătorat, pe lângă purtarea cantoratului în și afară de biserică, a purta și

scripturistica în comitetul și sinodul parohial și a compune socotelele cultului.

Pentru serviții prestate înainte de ocuparea acestui post, comuna bisericească nu acordă alesului nici un fel de emolument.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-și așterne petițiunile instruate conform normelor din vigoare, în termenul deschis la Prea Onoratul Oficiu protopresbiteral a tractului Făget, și numai cu prealabila incuviințare a P. On. Oficiu ppresbiteral are a se prezenta în comună.

Totodată se obsearvă, că cei-ce posed mai puțin de 2—3 clase gimnaziale sau civile, nu pot recurge la postul învățătoresc ne fiind luați în candidație.

Comitetul parohial dorește, ca recurenții să se presinte în vre-o duminecă sau sărbătoare în sf. biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Brazova, din ședința comitetului parohial, ținută la 16/29 Octombrie 1904.

1—3 [60]

Ioan Alesandrescu,
preot ca președ. com. parohial.

George Tittel,
not. subst. al comit. parohial

În conțelegere cu mine : *Sebastian Olarin*, ppresbiter.

Pe baza ordinațiunii Venerabilului Consistor diecezan ddtto 22. Februarie 1903 Nr. 690. Șc. ex 1903 se escrie de nou concurs pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională gr. or. română din **Sasca-română** cu termen de 30 zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt :

1. Salar 660 cor.
2. Pământ arător 2 jugere.
3. Grădină estravilană 600 st. □
4. Cortel liber cu grădină intravilană.
5. Venitele cantorale uzitate.

Se observă, că aceia, cari sunt harnici de a conduce corul deja existând, vor fi preferiți.

Pentru servițiile prestate mai nainte în altă comună, comuna bisericească Sasca-română nu acordă nici un emolument.

Petenții să-și înainteze recursele, adresate comitetului parohial, la Oficiul protopresbiteral din Iam.

Sasca-română, din sendința comitetului parohial ținută la 26. August 1904.

3—3 [56]

Vasile Enuica
preș. com. paroh.

Vasile Sêrbu
not. com. paroh.

În conțelegere cu mine : *Filip Adam* protopresbiterul tractual.

Pe baza ordinațiunii Venerabilului Consistor diecezan ddto 29 Mai 1903. Nr. 1948 B. ex. 1903 se escrie concurs pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III din comuna **Silagiu**, protopresbiteratul Buziașului, cu termen de recurgere de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană“

Emolumentele :

1. Una sesiune parohială în complex de 30 jugere după care preotul alegând are a plăti dările publice.
2. Un intravilan în mărime de 600 st. □.
3. Venitele stolare uzuale în comună.

Doritorii de-a ocupa acest post de paroh, să-și substearnă petițiunile instruate conform Statutului organic și Reg. pentru parohii, adresate comitetului parohial, Prea Onoratului Oficiu protopresbiteral în Buziaș.

În fine recurenții sunt poftiți a se prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în st. biserică spre a-și arăta desteritatea în oratorie și în cântarea bisericească.

Silagiu din ședința comitetului parohial ținută la 23 Septembrie 1904. 3—3 [54]

George Popescu

președ. com. parohial

Ignatie Petroviciu

not. com. parohial

În conțelegere cu mine: *Ioan Pepa* protopresbiter.

În urma penzionării învățătorului Ilie Iana se escrie concurs cu termen de recurgere de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană“ pentru ocuparea definitivă a postului învățătoresc la clasa I mixtă din **Răcășdia** protopresbiteratul Bisericii-albe.

Emolumentele :

1. Salar în bani gata 600 cor.
2. Lemne de foc pentru învățător și sala de învățământ 120 cor.

3. Pentru scripturistică 20 cor.
4. Pentru conferință 24 cor.
5. Pentru adunarea generală 40 cor.
6. Pentru famulus 60 cor.
7. Cortel liber în edificiul școalei
8. Dela înmormântări unde va fi pofit 80 fleri.

Pentru serviciile prestate înainte în alte comună, comuna bis. Răcășdia nu acoardă nici un emolument.

Recursele pentru acest post, adresate comitetului parohial din Răcășdia, să se înainteze oficiului protopresbiteral în Iam.

Dela recurenți se pretinde a se prezenta în vre-o sârbătoare în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic ; apoi să poșadă perfect limba ma, giară. Alegândul învățător e deobligat a propune limba magiară în toate 6 clasele școalei confesionale de aci ; în schimb, i se va propune la clasa sa prin celalalt învățător un studiu potrivit din limba română.

Răcășdia din ședința comitetului parohial ținută la 30 Septembrie 1904. 3—3 [57]

Pentru comitetul parohial ;

Emilian Novacoviciu m. p.

învățător și președ. comit. paroh.

În conțelegere cu oficiul protopresbiteral.

În **Librăria diecezană din Caransebeș**
se primește

Un învățăcel

din familie bună și care are cel puțin 3 clase
gimnaziale ori civile.

Administrația

Librăriei și Tipografiei diecezane Caransebeș.

Senegin contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofticeii, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungoarei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fl. și 2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei reumatismului, recelelor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintitorilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fl. și 2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârçiturile cele mai grele. Leac sigur. Foloșese și la curățirea sângelui. Prețul **1 cor. 20 fl. și 2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburile tinerețelor **1 sticlă 2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morhuri, precum, palpitatea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de încheierea scaunului numai de cât se comandeză **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul **1 cor.**

Chemicale, drogoue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri russice, Parfumuri, săpunuri, crem escelent pentru față și mâni. Articoli cosmetice, oleu pentru păr, Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori ce fel de articlu din bransă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vê veți convinge.

8—10 [47]

Cornel Demeter,

apotecar în Szászváros piața școalei Nr. 45